

NEWS

**OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES**

ISSN 2224-5294

Volume 1, Number 299 (2015), 186 – 191

POLITICAL MODERNIZATION OF JAPAN (1797–1912)

A. Zh. Batenova

MES RK CS R. B. Suleimenov Institute of Oriental Studies, Almaty, Kazakhstan

Key words: Meiji restoration, Westernization, modernization, shogun.

Abstract. This article gives the opening of Japan, westernization and process of modernization in the Meiji period. Period from 1797 through 1900 was known as a crucial moment in the destiny of the Japanese. The article examines the history and the Japanese modernization. This article draws attention to the problematic aspect of the research issues in historical events in the world of oriental science.

УДК 323(520)

**САЯСИ ЖАҢАРУ САЯСАТЫ ЖҮРГІЗІЛГЕН ЖАПОНИЯ
(1797–1900 жж.)**

А. Ж. Бәтенова

Институт востоковедения им. Р. Б. Сулейменова КН МОН РК, Алматы, Казахстан

Тірек сөздер: Мейдзи реставрация, вестернизация, модернизация, сегун.

Аннотация. Мақалада Жапонияда жүргізілген жаңарту туралы айтылады. Жапонияның «жабық есік» саясатынан кейін мемлекеттің ашылуы туралы баяндалған. Сонымен бірге, Жапонияға жаңарту жүргізілсе де, өзіндік жапондық рухы, жаңартуға дейінгі Жапонияның қаншалықты сақталуы әрі тарихқа көзқарасының қандай дәрежеде тұрғанын талқылаған. Жаңартуға дейінгі уақыт, жаңарту кезіндегі жағдай, жаңартудан кейінгі Жапонияны сипаттайды.

XIX ғасырдың ортасында Жапония феодалдық құрылымның ыдырауының салдарынан елдің дамуына кедергі болып отырған құлдырау жағдайында болды. XIX ғасырдың бірінші жартысында ең алғашқы капиталистік мануфактура пайда болды. Алайда, феодалдық қатынастардың қалдықтары мен ішкі нарықтың тарлығы жаңадан қалыптасып келе жатқан өндірістің дамуына кедергі жасады. Сыртқы саяси жағдай да күрделене түсті. «Жабық есік» саясатының нәтижесінде жапондардың сыртқы әлеммен қатынасының жақсы болып кетуі қиын болды. Ешкіммен араласпайтын мемлекеттермен қарым-қатынас орнату XIX ғасырдың басында басталды.

Алғаш рет Жапония жағалауларына «Леди Вашингтон» 1791 жылы жүзіп барып, 1797 жылы Голландия туының астында «Элиза» Америкалық корабль келгенде Американың қолдауынсыз келді, 1815 жылыдан бастап америка тарапынан қолдау тапты. Жапониямен сауда қарым-қатынасын жасауға және қарулы күштерінің қолдануына мүмкіндік алды. Тек қана Нагасаки портына ғана шетелдіктердің келуіне рұқсат етілді. Алайда олар басқа порттарға кіруге талпыныс жасады. Бірақ нәтижесіз болып, осылай жылдар өте берді.

1791-1849 жылдар аралығында Америка Жапонияға 7 экспедиция жүргізілді. Бірақ олардың бәрі нәтижесіз болды. Сонымен қатар Англия (1791, 1813-1814, 1818, 1837, 1843, 1846, 1849) және Франция (1846) осындай экспедициялары нәтижесіз болды. 1846 жылы Американдық әскери кораблімен Бидлла комондирдің басқаруымен Токио жеріндегі Урагаға кіріп, бакуфуға АҚШ

президенттің бірге сауда байланысын жасауға және Қытаймен қарым-қатынас үшін өзінің ресми хабарын жеткізді. Бірақ жауап әдеттегідей жоқ болды. Жапонияға кіру үшін көптеген сылтау ойлап тапты. Мысалы командир Глинн 1849 жылы корабльдің қатаң ережесі не шыдамай қашып Кюсю аралында тығылып жүрген 15 америкалық матростарды алып кету үшін келген еді. Және де коммандир Глинн Жапониямен сөзбен емес қарумен, күштеп АҚШ-тың айтқанын істеткісі келеді. 1852 жылы бұл мәселені Президент Филмором қарап, сосын Америкалық басқару Жапонияға әскери-теңіз күшін жібереді.

Жапония тек Голландия мен ғана қарым-қатынаста болып келіп, басқа мемлекетке өзінің «жабық есік» сясатындағы жағдайы бірқалыпты болу себебінен және шет мемлекетпен қарым-қатынастан халық арасында іріткі салынады деген қорқыныштан, шет мемлекеттердің жорықтары сәтсіз болып келді. Ал Голландия байырғы заманан сауда серіктесі болып, оның үстінде мемлекетке тек бір ғана порттан кіруге рұқсат берілген. Ал басқа мемлекеттерге мүлдем рұқсат жоқ, әрі ол рұқсатты алу мүмкіндігін бергісі де келмейді.

Қиыр Шығысқа белсенді әрекетін Ресейде атқарып отырды. Олардың тарапынан Кука, Лаперуза, Ванкувера экспедициялары, сол кезде Франция мен Англиямен де кездесіп қалатын сол кезде олар мемлекет атымен емес, сауда компаниялардың атымен шығатын. Саудамен, ресми қатынаста болу үшін 1792 жылы А. Лаксман «св. Екатерина» корабльмен барады. А.Лаксманның негізгі мақсаты ол бір порт болса да Ресеймен сауда байланысын жасауға портты ашуға рұқсат сұрайды. Оған сол елдің заңына және дәстүріне бойұсыну керек болды. Бұл корабльмен бірге Ресейде түрлі жағдайлармен қалып қойған Жапондықтарда өз еліне қайтуға мүмкіндік болды. Лаксман Хокайдо аралына келіп, Нэмуру қаласына барғанда, Мацумае князьдігінің кезі еді. Лаксман келіп, солтүстік-шығыс Хокайдоны сипаттап, карта ойлап табады. Жапондықтар Ресейліктердің Жапонияны зерттеуіне қарсы болмады. Бірақ олар сол елді мекендегенде сауда байланысын жасауға тиым салды. Лаксман сегуннан ресми түрдегі рұқсатты тек қана 10 айдан кейін ғана алды. Яғни 1793 жылы, сегунның осы кезде Лаксманға қойған шарты: «Ол жерде сіз тек қана Нагасакиға ғана келе аласыз. Және де бізде христиан діні рұқсат етілмейді. Оның діни заттарды алып келуге болмайды ол кері әсерін береді. Дәл сізге айтылған күні жағаға келсеңіз, сізге жеке куәлік беріледі», - деп айтылады. Ресейге бұл үлкен жетістік еді. Бірақ Жапония бұл лицензиямен тек 1803 жылы ғана пайдалана алатын болды. Оған дейін Ресейдің көңілі Француздармен 1789-1794 жылдар аралығында болып жатқан революцияда еді. Бұл революция 1795 жылы Польшаның бөлнуімен аяқталған. 1796 жылы Екатерина II қайтыс болды. Сондықтан бұл Жапонияға тауарды апару орындалмады. Сонымен Лаксманның миссиясының барлық сәтті нәтижелері, сәтті жауаптары жоққа айнала бастады. Жапониямен байланысты Лаксман арқылы алған лицензияны пайдалана отырып, олар 1803 жылы Америка-Ресейлік сауда компаниясының атынан лицензия сұрайды. Осыдан кейін командирі И.Ф. Крузенштерн оның көмекшісі Ю.Ф. Лисянск олар «Надежда» және «Нева» корабльдерімен Ресейде қалып қойған Жапондықтарды толтырылып Жапонияға барды.

Елшілікті басқарған Ресейлік-Америкалық компанияның меңгерушісі Н.П. Резанов болды. Резановтың елшілігі 1804 жылы Нагасакиға көшіп келді. Жапондықтар ұзақ уақыт бойы Лаксманға берген лицензиясын жоққа шығарады. Оған бірнеше себептер болды. Бірінші, Жапонияның өзінің ішкі саяси-экономикалық жағдайы тұрақты, орнықты болмады. Екінші, Ресеймен қарым-қатынас жасау басқа мемлекеттер менде қарым-қатынас дамып кетеді деп қорықты. Үшіншіден, олар жабық есік саясаты бұзылады деп қорықты, себебі олар оған әлі дайын емес еді. Және тағы бір рет христиан дінінің келуінен де қорқып, орыстардың ұсынысыңтарын қабылдамайды. Орыс императоры өзінің жіберген елшіліктерінің іс-әрекетіне риза болмады. Ал Резанов Петербургқа барар жолда қайтыс болды [1, б.280].

XIX ғасырдың ортасына таман ірі державалар Жапонияға жол салу, елдің ішіне ену жоспарларын жүзеге асыруға кірісті. Сегундармен күрес алпауыт елдердің әлемдік мәселесіне айналды. 1852 жылы АҚШ Жапонияға 12 әскери эскадраны жіберуді шешеді. Оның жетекшісі ретінде теңіз офицері Мэттью Перриді қояды. Американдықтар Мэттью Перриге мынандай талаптар қояды:

1. Жапонияның ашылуы мен сауда байланыс орнату;
2. Жапонияның саяси көзқарасы дұрыс болып, басқа мемлекеттерге де Англия, Франция, Ресей менде саяси байланыста болуына жағдай жасау;

3. Әр түрлі ақпарат жинау керек екендігін, және де басқада қиыр шығыс елдерінен де осы Жапония жайлы мәлімет жинау.

Эдо қаласына жақын қаланың біріне, 1853 жылы шілдеде Перри Урага қаласына келеді. Жапондықтар Нагасакиға ғана рұқсат берсе, ол тек Урага мен Америка президенттінің жолдауын беру керекпін деп жауап қайтарады. Американдықтардың астанаға жақын жерге келуі мемлекет басшылығында да, халықта да қорқыныш ұялады. Бірақ бакуфу Америка әскеріне қарсы тұра алмағандықтан ештеме жасай алмады. Даймелардың көбісі Жапонияның ашылуына келісті. Келіспеуге болмайтында еді, өйткені олар Американың әскеріне қарсы тұра алмады. Даймелар Жапонияның ашылуы кейінгі болашағы үшін де жақсы екенін білді. Соның нәтижесінде Америка жеңіске жетіп, Жапония ашылды. Одан 6 айдан кейін ғана Жапония тарапынан Ресейге портты ашуға келісімін береді.

1853 жылы американдық эскадра адмирал Перридің басшылығымен Жапония жағалауларына келіп, АҚШ-тың бір жақты түрде сауда шартын бекітуді талап етті. 1858 жылы аталынған шарт бекітілді, ол бойынша Жапония АҚШ-тан келетін тауарларға белгіленген мөлшерден тыс (5-тен 35 пайызға дейін) баждар қоя алмайтын және де Жапонияда жүрген американдықтардың аумақтық тиістілік қағидасы (олардың жергілікті соттарға бағынбауы) танылды. Осыдан соң Англиямен, Франциямен, Голландиямен тең емес шарттар бекітілді. Сегунның үкіметі аталған шарттардың барлығына өз келісімін берді. Бөтен елдердің ашық түрдегі шабуылына жапон қоғамының барлық топтары – шаруалар, жұмысшылар, жас буржуазия, самурайлар өз қарсылықтарын білдірді. Феодалдыққа қарсы күрес ұлт-азаттық қозғалыспен ұштасты, бұл қозғалысты император Муцухитоның жақтаушылары басқарды.

Сегун әскердің бас қолбасшысы болып табылды, алайда, императордың жақтастары және княздық-самурайлық топ сегунатты құлатуды және императорды қайта билік басына әкелуді, оның атынан реформалар жүргізуді мақсат етіп қойды. 1867 жылғы қазан айында императорлық топтың басшылары сегун Кэйкадан жоғарғы билікті императорға беруді талап етті. 1868 жылғы қаңтарда сегунның әскері княздық-самурайлық әскермен шайқаста жеңілді. Императордың билігі қайта қалпына келтірілді. Мэйдзи реставрациясы жүзеге асырыла бастады. Ел дамудың буржуазиялық жолына бет бұрды. 1868 жылы цех бойынша бөлініп жұмыс істеу жойылып, халықтың барлығына еркін кәсіп таңдау мен сауда жасау мүмкіндігі берілді. Мемлекет бойынша бірыңғай заңдар енгізіліп, сословиелік артықшылықтар жойылды.

1871 жылы жерді еркін сату-сатып алуға рұқсат етілді. 1872 жылы жерге жеке меншік құқығы бекітіліп, бірыңғай жер салығы енгізілді. Сол жылы Германияның үлгісі бойынша жалпыға бірдей әскери міндеттілік енгізілді, самурайларға әскери қызмет атқаруға артықшылық беретін құқықтар жойылды. Әскер германдық үлгі бойынша, ал флот ағылшындық үлгі бойынша құрылды. Ел аймақтары губернияларға бөлінді, оларды жоғарыдан тағайындалатын губернаторлар басқарды. Құқыққа қайшы халықаралық шарттар күшін жойды. Саяси партиялар құрыла бастады.

1881 жылы либералдық партия, бір жыл өткен соң конституциялық реформалар партиясы құрылды. Бұл кезеңдегі реформалар кешенінің аяқталуы Жапонияның 1889 жылы конституцияны қабылдауымен байланысты болды. Бұл конституцияның қалыптасуы мен жазылуына және бекітілуіне 20 жылдай уақыт кетті. Сол кездегі тағайындалған министр Ито Хиробуми тіл үйреніп, Америка конституциясын оқып, талдай бастайды, бірақ ол конституциядан жапон дәстүріне, менталитетіне ешқандай ұқсастық таппаған соң еуропа елдерінің ата заңдарын зерттеуге кіріседі. Кейін үлгі ретінде Пруссияның және Германияның конституциясынан алынады. Бұл конституциялардан алу үшін де олар оны талдап, құпия кеңес құрып, дәстүрімізге тура келе ме деп көп қарастырылғаны да бізге мәлім.

Қабылданған конституция бойынша император қасиетті және қол сұғылмайтын тұлға ретінде жарияланды, ол министр-президентті (атқарушы биліктің басшысы) және оның ұсынысы бойынша министрлер кабинетін тағайындайтын болды.

Парламент екі палатадан тұрды: пэрлер палатасы және депутаттар палатасы. Пэрлер палатасына титулдарға ие ақсүйектер (мұның алдында еуропалық титулдар енгізілген болатын: князь, виконт, маркиз, барон, граф) және император әулетінің мүшелері сайланатын. Депутаттар палатасы сайлауда жеңген тұлғалардан тұрды. 1890 жылғы заңмен сайлауға қатысу құқығы 25 жасқа толған, әскери міндеттілігі жоқ, кем дегенде 15 иен тікелей салық төлейтін және белгілі бір жерде 1,5 жыл

тұрғылықты өмір сүрген жапон азаматтарына берілді. Екі палата мен Үкіметке де заң шығару құқығы берілді. Заң жобаларын палаталар жекелеген мәжілістерде талқылайтын және көпшілік дауыспен қабылданатын.

1890 жылы мемлекет үшін біртектес соттарды құруға бағытталған заң қабылданды. Округтарда бірінші инстанция бойынша округтық соттар жұмыс жасайтын болды. Округтар губерниялардың құрамына енді, келесі сатыда губерниялық соттар тұрды, одан жоғары жеті апелляциялық сот пен жоғарғы империялық сот жұмыс жасады. Сонымен бір мезетте прокуратураның мәртебесі бекітілді. Оған мынадай өкілеттіктер берілді: алдын-ала тергеу, мемлекеттік айыптау және соттарды қадағалау. Адвокатураға да сотта қорғаушы орган ретінде мәртебе берілді. 1890 жылы қылмыстық іс жүргізу кодексінің жаңа басылымы шықты (бірінші басылымы 1880 жылы шыққан болатын) [2, б.10].

Императордың жанында Құпия кеңес пен императордың сегунмен соғысындағы оны жақтаушы ақсүйектерден тұрған генро жұмыс жасады. Бұл органдардың құрамында әскери ақсүйектердің орны ерекше болды, олар Жапонияны біртіндеп милитаризациялауға күш салды. Бұл мақсаттарда бюджеттен әскерді қаруландыруға және дамытуға көптеген қаржы бөлінді. Оңтүстік-шығыс Азия үшін қуатты әскері және флотының болуы Жапонияның сыртқы саясатының сипатын анықтады.

1872 жылы Жапония Ликей аралдарын басып алды. 1894-1895 жылдары ол Қытайға басып кіріп, Пескадор аралдары мен Тайвань аралын жаулап алды. 1910 жылы Кореяны басып алды. Жапонияның жаңа жолды таңдағанын – елдің жаңартылуын, қоғамдық өмірдің, соның ішінде діни сананың да өзгертілуін білдірді. Алайда алған мақсаттарға жету үшін жаңа өкімет органдарына елдің тарихи қалыптасқан ұлттық ерекшелігімен және мәдениеттің өзіндік бітім-болмысымен санасуға тура келді. Бұл бағыттағы оңтайлы жол “вакон есай – “жапон рухы және еуропалық білім” қағидаты болып көрінді [3, б.21].

Жапон қоғамындағы дәстүр мен вестернизацияның үйлесім табуы мәселесі де өзекті. Жапонияға вестернизация Мэйдзи кезеңінде (1868-1912) мемлекеттің ашық есік саясатын жүргізуінен басталады. Белгілі Жапон әлеуметтанушысы Цуруми Кадзуко атап көрсеткендей, батыс елдеріне отыз жылдай уақыт керек болған мәселелерде Жапонияға он жыл ғана қажет болған. Жапонияның үнемі басқа елдерден жақсы жақтарын сіңіру немесе үйрену қабілетінің болуымен қамтамасыз етіледі. Жапон халқының тез бейімделгіш қасиеті, сонымен қатар дәстүрлік дамуында, басқа елдердің құндылықтарын игеріп, өздерінің ұлттық құндылықтарының бір бөлшегіне айналдыруы Күн шығыс елінің қазіргі кезеңге дейінгі даму тұрақтылығының негізі болып отыр.

Жапонияда батыстану кең көлемде дамыса да Жапон идеологиясы әлі күнге дейін сақталынып келуде. Жапон мемлекеті даму үрдісіне жету үшін батыстық вестернизациялық ықпалдың пайдалы жақтарын пайдаланып, дәстүрлі болмысын әлі күнге дейін сақтап дамытып келуде. Жапон қоғамында дәстүр мен жаңашылдықты үйлесім табуы жапон мемлекетін тұрақты даму жолына шығарды. Вестернизацияның қысымы жапон қоғамында қаншалықты күшті болғанымен де, жапондық ұлттық құндылықтар мәңгілік, ұлт психологиясына сіңісіп кеткен.

XIX ғасырда тарихшылар индустриалды немесе машиналық даму деп атайтын өркениет дамуының ерекше кезеңі басталады. Бұл дегеніміз өндіріске машиналардың көптеп енуі ғана емес, сонымен қатар қол еңбек күшін ығыстыруды білдіреді. Өркениеттің мұндай даму жолында индустриалдық даму шектелмей, ғылыми даму арқылы жанданып отыру маңызды болып табылады.

Модернизация концепцияларының әсерінің күшеюін кейбір ғалымдар екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі кезеңге жатқызады. Алғы шарттарының бірі экономикалық, саяси бәсекелестікті қамтамасыз ету үшін. Рыноктық экономикасының енуі, экономикалық дамуды қамтамасыз ету, жоғары технологиялардың дамуы, білім деңгейінің көтерілуі, тұрмыста демократиялық принциптердің құрылуы және тағы басқа құндылықтар модернизациялық концепциялардың дамуының алғы шарттарына айналды.

Жапония АҚШ-тың экономикалық дамуын негізге алып, дәстүршілдік қоғамнан индустриалды қоғамға айналдыру мақсатын алдына қойды. Қазіргі таңда саясатта модернизацияның бірнеше теориялары қалыптасқан. Осы теориялардың ортақ қарастырып отырған мәселесі қоғам және мемлекет дамуының универсалды құндылықтарын анықтау.

Модернизацияны құрайтын элементтер: қазіргі даму үрдісіне сай ұлттық тәуелсіз мемлекет құру, ұлттық қоғамдық құрылымның әлсіз болуы, барлық құқықтарға ие азаматтар санының өсуі,

элеуметтік топтардың саяси өмірге араласуы, нарықтық экономика. Ғылым және техникалық прогресс әлемді шарықтау жолына және барлық элеуметтік мәселелерді шешу жолына шығарады. Жаңа кезең адам тарихында капитализмнің пайда болуынан бастау алады, модернизм мазмұны осы формация құндылығының дүние жүзіне таралуымен ұштасады.

Міне Жапонияның жаңашылдық пен дәстүршілдікті бірге алып жүруі оңайға соқпағанын көреміз. «Жабық есік» саястынан «ашық есік» саясатына келуі, оған басқа мемлекеттерге ашылуына дайын еместігіне қарамастан ол белгілі бір тарихи кезеңдерден өтті. Тең емес келісім шарттарды басынан өткізді. Ол кезде жаңашылдыққа бар күшін салуына да бірнеше себептер болды. Ол басқа әлемдік державаларды көріп, өзінің артта қалғанын байқады. Оған жаңашылдық өте қажет болды. Оған тілдерді үйреніп, алда айтып кеткендей мейдзи реставрациясы басты алдағы мақсат болып қойылды. Одан кейін де жалғасын тапты.

Жапония АҚШ, Ресей секілді әлемдік державаға айналғысы келді. Екінші дүние жүзілік соғысқа дейін Қытай, Ресей жерлерін жаулап алу арқылы, үлкен державалармен соғыста жеңіске жету арқылы Жапония державаға айналған еді. Ал екінші дүниежүзілік соғыста ол өзінің жеңілісінен кейін, білім, ғылымға бар күшін салып, техника, машина жасауда әлемді өзіне қаратуды мақсат етіп қойды. Сонымен қатар ол дәстүршілдігінде ұмытпады. Ашық есік саясатынан бастап, қазіргі күнге дейін олар әлі өз дәстүрін ұмытпады, мысалы оларда жылына 15 шақты ұлттық мейрамдар болып отырады. Бір мейрамында алты жастан асқан жеткіншектеріне ұлттық киім кигізіп будда, синто храмдарына апарады.

Басқа бір мейрамында барлық жапондықтар ұлттық киімдерін киіп шеруге шығады. Бұл киімдерде Жапонияның сегун, дайме, император тарихи кезеңдеріне сәйкес ерекшеліктер де көрініс табады. Бұл үрдістердің мақсаты ел жастарының өз тарихын білуі, ұлттық дәстүрдің қалай қалыптасқанын білу болып табылады. Жапонияның Токио, Осака секілді нағыз тарихтағы Жапонияда жүргендей сезінетін Киото, Нара, Кобэ деген қалалары бар. Бұл қалалардан әлі күнге дейін Хэйан, Нара дәуіріндегі храмдар, мүсіндерді көре аламыз.

Жапонияның дәстүрлерінің әлі күнге дейін сақталып келе жатқанының тағы бір сыры, жапондықтар өз дәстүрін жоғары дәрежеде жарнамалай алады. Оларда жылдың әр мезгілінде мейрамдарға бөліп, шай рәсімін, сакуруны тамашалау, кимоно кию деген секілді шаралар ұйымдастырылып отырады. Мектептерінде ұлттық спорт түрлерін үйретеді. Кезінде сегундар самурайларды жойып, әскер жинар алдында да император қылышты қолына алып: «біз жаңашылдыққа бет алсақта, біз өзіміздің қайдан шыққанымызды ұмытпайық, ол біздің үлкен құрметке ие тарихымыз, біз самурайларға басымызды иіп құрметтеуге тиіспіз» деп айтқаны бар екен.

Жапондықтар кез-келген сырт мемлекеттен келген нәрсені саралап, ол жапондықтардың дәстүріне сәйкес келе ме екенін тексеріп барып қабылдайды. Олар жаңашылдықты қабылдай отырып, өз әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін өте көркем түрде, жоғары бағалайды. Бұдан жаңғырудың ұлттық үлгісін іске асырудың нәтижесінде жапон дәстүрі сақталуымен бірге, біршама даму да тапқанын, атап көрсетсек, элеуметтік бірлік пен тұтастыққа, өзара келісімге септігін тигізетін құндылықтар, салт-дәстүрлер мен институттар саналы түрде сақталынғанын көріп отырмыз. Мысалы бұл ретте идеал ретінде басында әкесі отырған, мықты бірлігі бар жапон жанұясы алынды. Осы тұрғыдан да әдетте баспасөзде, ғылыми ортада бизнес жүргізу мен экономиканы дамытуда дәстүрлі құндылықтарды да ұштастыра білген жапон мәдениеті туралы көп айтылады. Дегенмен де, күншығыс елінің саяси экономиясының мәдени кең мәтінін зерттеуші батыстық ғалымдар мынадай қарама-қайшылықты жайттарды да көрсетеді.

Жапония да басқа индустриалды ұлттарға ұқсас. Аға буын келешекке өткеннен айырылып қаламыз ба деген қауіппен қараса, жастардың өз ұлтының жүріп өткен соқпақтары туралы түсініктері таяз. Соған қарамастан олар өздері құрып жатқан жүйені нағыз жапондық жүйе деп санайды. Бұл мысалды жапон ұлтымен ғана шектей алмаймыз, себебі, осы жайт тарихтың әртүрлі кезеңдерінде де болған, ал бүгінгідей жаһандану дәуірінде қарам-қайшылықты сипатының ерекше көрінуінің де өзіндік қисыны сәйкес келіп тұр.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Жуков А.Е. История Японии. 1868–1998: в 2 т. – М., 1999. – Т. 2. – С. 280.
[2] Тадагава С. Конституция Японии 1889 г. и «модернизация» страны // Правоведение. – 2002. – № 4 (243). – С. 193-199.
[3] Бунин В.Н. Японо-американский союз безопасности. – М., 2000. – С. 97.

REFERENCES

- [1] Zhukov A.E. History Of Japan. 1868–1998: in 2 v. M., 1999. V. 2. p. 280.
[2] Tadagava S. Constitution of Japan 1889 and «modernization» of the country. Pravovedenie. 2002. N 4 (243). P. 193-199.
[3] Bunin V.N. The Japanese-American Security Alliance. M., 2000. S. 97.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ ЯПОНИИ (1797–1912 гг.)**А. Ж. Батенова**

Институт востоковедения им. Р. Б. Сулейменова КН МОН РК, Алматы, Казахстан

Ключевые слова: Мейдзи реставрация, вестернизация, модернизация, сегун.

Аннотация. В статье рассматривается «открытие Японии», вестернизация и процесс модернизации в период Мейдзи. Период с 1797 по 1900 г. оказался переломным моментом в судьбе японцев. В статье анализируется история и японская модернизация. Данная статья обращает внимание на проблемный аспект исследования вопросов в исторических событиях в мировой востоковедческой науке.

Поступила 12.01.2015г.